

KÖNYVISMERET HÁZIDOLGOZAT

Két könyv könyvészeti szempontú elemzése, összehasonlítása

Esszédolgozat *A japán világ atlasza* és *Az ősi Japán* című könyvekről

Készítette: Boros Attila

Konzulens: Buda Attila

PPKE Kiadói szerkesztő I. évfolyam

Budapest, 2007. június 10.

Japán és a keleti világ az európaiak számára furcsa, misztikus helynek tűnik, mely számos embert elvarázsol. Én is azok közé tartozom, akik kiemelt érdeklődést mutatnak a távol-keleti szigetország kultúrája iránt, ezért is választottam dolgozatom témájaként Japánról szóló műveket. A továbbiakban a címben említett két könyv könyvészeti szempontból történő elemzését és összehasonlítását kísérelem meg.

Külső megjelenésüket tekintve mindkét mű hasonló tulajdonságokkal rendelkezik. Mindkettő színes védőborítóval – melyeket sajnos nem állt módomban megtekinteni – ellátott cérnafűzött, műnyomópapírra készült keménytáblás kiadvány, csupán annyi eltérést találunk közöttük, hogy *Az ősi Japán* vászonkötésű, míg *A japán világ atlasza* papírkötésben jelent meg. Edward Kidder: *Az ősi Japán* című könyve *A múlt születése* sorozat részeként 1987-ben látott napvilágot a Helikon Kiadó gondozásában, Martin Collcutt – Marius Jansen – Isao Kumakura: *A japán világ atlasza* című munkája pedig a Helikon Kiadó – Magyar Könyvklub kiadásában jelent meg 1997-ben. A köteteket kinyitva rögtön szembe ötlik ez utóbbi előzéklapja, egy eredetileg kézzel rajzolt – Nyugat-Japánt ábrázoló – térkép, mely hangulatos bevezetőként szolgál, szemben a másik kötet egyszerű fehér előzékével.

Tovább lapozva a címnegyedhez érünk. E tekintetben *Az ősi Japánt* majdnem rendben találtam. A szennycímlap a címnegyed első oldalára került, ahogy azt kell, hiányosságként talán annyit tudnék elmondani, hogy a szerző neve – bár egyedül van – nem szerepel, illetve számomra kicsit furcsán hatott a cím elhelyezése és az alkalmazott betűméret. A címnegyed második oldala a sorozatcímoldal, melynek a sorozatra vonatkozó adatokat kell tartalmaznia. Ezzel szemben, itt egy egészlapos kép foglalja el a címnegyed második oldalát, holott a kötet *A múlt születése* sorozat része. A következő oldalon, a címoldalon találjuk a sorozat címét, a szerző nevét, a mű címét és a kiadó megnevezését, de hiányzik a kiadás évének feltüntetése. Végül a címnegyed utolsó oldala a copyrightoldal, mely elsősorban a szerzői jogokra, illetve kiadástörténetre vonatkozó információkat foglal magába. Jelen esetben a copyrightoldal csak a szerzői jogi információkat tartalmazza, kiegészítve a sorozat szerkesztőinek felsorolásával, melyeknek a sorozatcímoldalon lenne a helyük. A kiadástörténetre vonatkozó információk itt ugyan nincsenek feltüntetve, de ez nem minősül hibának, tekintve, hogy a kötet végén a kolofonban megtaláljuk őket.

A japán világ atlaszával több gondom is akadt a címnegyed vizsgálata során. A szennycímlapról itt is hiányzik a szerzők megnevezése, de egyéb tekintetben rendben találtam. A címnegyed második oldala azonban a copyrightoldal információit tartalmazza és itt sincs sorozatra történő utalás, pedig tudomásom szerint e kötet is egy sorozat része. A címnegyed következő oldala a címoldal lenne, de helyette pusztán az előző oldalon kezdődött színes ábra folytatódik. A kötet szerkesztőivel itt nem értek egyet, ugyanis a címoldal gond nélkül kerülhetett volna a helyére a címnegyed harmadik oldalára – a kép felett, ahogy az ötödik oldalon is, elférne –, majd a negyedik oldalra a copyrightoldal, az ötödik oldalra a tartalomjegyzék és a hetedik oldalon kezdődhetne az előszó. Ezzel szemben a harmadik és negyedik oldalon csak a fentebb említett kép található és a címoldal az ötödik oldalra került. A címoldallal kapcsolatban további észrevétel, hogy a kiadás éve itt sem került feltüntetésre és a szerzők neveit talán elegánsabb lett volna gondolatjelekkel elválasztani.

A címnegyed elhagyásával még szót kell ejtenünk a tartalomjegyzékről és az előszóról, mielőtt a főszövegre térnénk. *A japán világ atlasza* mindkettőt még a főszöveg előtt tartalmazza – a tartalomjegyzék kerülhet a könyv végére is, ahogy *Az ősi Japánnál* látható lesz –, ezért a továbbiakban is e kötetről beszélek. A tartalomjegyzék véleményem szerint nem elég áttekinthető és részletes, a kiemelt helyszínek és témák helyett vagy mellett én az egyes alfejezetek címeit is feltüntettem volna. A következő oldalon található térképek jegyzékét úgy gondolom, szerencsésebb lenne a könyv hátsó oldalain, a képjegyzék mellett elhelyezni. Ezt követően egy kétoldalas illusztrált időrendi táblázat következik, amit szintén a kötet végén a főszöveget követően, vagy közvetlenül az előszó után helyeztem volna el. Az előszóról csupán annyit emelnék ki, hogy a főszöveg sorkizárt formában történő szedése mellett nekem kicsit furcsán hatott a balra a vágáshoz igazított szöveg, mely természetesen lehet, hogy csak figyelmetlenségéből adódik.

Elérkeztünk a könyvek főszövegéhez, mely szintén sok hasonlóságot mutat. Mindkét kiadványra jellemző a gazdagon illusztráltság, ahol a képek nagyobb része fotó, de találkozunk térképekkel, festményekkel és rajzokkal is. Ez utóbbiakban gazdagabb *A japán világ atlasza*, mivel jóval több korabeli festmény és grafika is segíti itt az olvasót a japán kultúra könnyebb megismerésében. A folyószöveg mindkét esetben fejezetcímekre és alfejezetcímekre van tagolva és hasábokba szedve. Élőfejet mindkét kiadványban alkalmaztak. Kiemelés tekintetében mindkét könyv a kurziválást használja a szövegben, míg a címeket fetteléssel és verzállal szedéssel emelik ki.

Elsőként vizsgáljuk meg részletesebben *Az ősi Japán című* kiadványt. A címnyegedet lezárva a bevezetéssel találkozunk, melyet egy időrendi táblázat követ, s végül egy teljes oldalas képpel indul a könyv első fejezete. A fejezetcímek 30 pontos betűmérettel, verzállal és fetteléssel, az alfejezetcímek is hasonlóképpen csak 11 pontos méretben lettek kiemelve. Megjegyzem, az alfejezetcímek szövegsorba való illesztése és a szövegtől / jellel történő elválasztása véleményem szerint nem túl esztétikus megoldás, illetve a kiemelésnek sincs így olyan hatása, mintha a cím egy sorral feljebb került volna. A folyószöveg 11 pontos, az illusztrációkhoz tartozó aláírások 9 pontos betűmérettel vannak szedve. A fejezetcímeket – ugyan nem minden oldalon –, de az élőfejben az oldalszámozástól | vonallal elkülönítve, kurzívval szedve, 14 pontos betűmérettel feltüntették, mely segíti az áttekinthetőséget. Az oldalszámozás, ahogy az imént utaltam rá, az élőfejben a vágáshoz igazítva található. Az illusztrációknál zavarónak találtam, hogy sok közülük lapról kifutó volt – természetesen nem csak a teljes oldalt elfoglalók –, mások viszont a margókhoz lettek igazítva.

Térjünk át *A japán világ atlaszára*. Itt három nagy részre oszlik a könyv, ahol a részek címei minden esetben a homlokoldalon (rektó) találhatóak. Az első rész felirat 24 pontos betűmérettel van szedve és egy 1 pont vastagságú lénia választja el a tényleges részcímtől, mely 36 pontos betűmérettel rendelkezik. Mindkét sor verzállal, fetteléssel és természetesen betűméretével van kiemelve. A következő oldalon a fejezetcím balra a vágáshoz igazított, 24 pontos betűmérettel van szedve és az előzőekhez hasonlóan kiemelve. A fejezetcímek a későbbiekben megjelennek az élőfejben a vágáshoz igazítva 8 pontos mérettel, verzállal szedve, mely a másik kiadványhoz hasonlóan segíti az áttekinthetőséget. Az alfejezetcímek a folyószöveghez hasonlóan 12 pontos betűmérettel, fetteléssel, külön sorban kiemelve találhatóak, míg illusztrációkhoz tartozó aláírások 8 pontos betűméretűek. Az oldalszámozás szintén 8 pontos betűmérettel itt az élőlámba került, a vágáshoz igazítva. Fentebb már utaltam rá, hogy illusztrációs anyagát nézve *A japán világ atlasza* számomra sokkal jobban tetszett, mint *Az ősi Japán*, ennek ellenére meg kell említsem hiányosságként, hogy az egyes képeknek nincs számozása. Ez azért is szemet szúr, mert a könyv végén képjegyzék található, melyben a számozott képek egyértelműbben és gyorsabban visszakereshetők lennének.

Tartalmi szempontból a két könyv részben eltér egymástól, *Az ősi Japán* csak a XII. századig követi Japán sorsát, míg *A japán világ atlasza* a mai Japán bemutatásával zárul. Ettől eltekintve mindkét mű hasonlóan, hatalmas képi anyaggal támogatva sikeresen vetíti elénk a korabeli Japán világ képét. A cím és a tartalom egységét tekintve *Az ősi Japán* jobban összhangban van, mint *A japán világ atlasza*, mert az ember azt kapja, amit a cím sugall számára. A másik kötet címében számomra az atlasz kifejezés kicsit félrevezetően hatott, mely ugyan utal a gazdag illusztrációs anyagra, de inkább egy térképgyűjtemény jut róla az olvasó eszébe. Ez annál is inkább probléma, mert nem gondolunk értékes szöveges tartalomra, holott a könyv e téren mindenképp dicséretet érdemel. (A Magyar Értelmező Kéziszótár az atlasz szót térképek, illetve szemléltető képek könyv alakú gyűjteményének tekinti.) Véleményem szerint *A Japán világ*, vagy *Japán világa* megfelelőbb cím lett volna, hiszen a könyv valóban átfogja az egész Japán történelmet, és számos érdekes kitekintésével a távoli ország kultúrájába is bepillantást enged.

Lépünk tovább a főszöveget követő járulékos részek elemzéséhez. *Az ősi japán* további olvasmányok cím alatt egy irodalomjegyzéket tartalmaz, ami hagy némi kívánnivalót maga után. A szerzők nevei fetteléssel és verzállal vannak kiemelve, amelynek együttes használata szerintem felesleges, de akár mindkettő is elmaradhatna. A műcímek helyesen kurzíválva vannak, viszont a megjelenés ideje és helye mellett a kiadó neve hiányzik, ami lényeges információ. A további olvasmányokat egy kislexikon követi, ami külalakját tekintve rendben van és hasznos is, mert a szöveg megértését segíti. Egy név- és tárgymutató következik, mely tartalmilag rendben van, de talán lehetne egy kicsit bővebb. Ez után jön a tartalomjegyzék, mely hasonlóan *A japán világ atlaszában* látottakhoz kicsit szegényes; bővíthető lett volna az egyes alfejezetek címeivel. Végül a kolofonoldal zárja a kötetet, melyben a leglényegesebb kiadási információk láthatók.

A japán világ atlasza a főszöveg után elsőként a bibliográfiát tartalmazza, mely rendkívül áttekinthetően, tematikus bontásban foglalja magában az egyes műveket. Formailag is teljesen egységes és *Az ősi Japánnal* ellentétben valamennyi szükséges adatot tartalmazza. Véleményem szerint rendkívül jól használható, tekintve, hogy egyes történelmi események, illetve különböző témák alapján is kereshetők benne szakirodalmak. Ezt követi egy kétoldalas táblázat Japán vezetőiről, ami megfelelő tagolással, átláthatóan tartalmazza a legfontosabb vezetők neveit, élettartamát és uralkodásuk idejét. A következő a kislexikon, majd a képjegyzék, melyről már a fentiekben megjegyeztem, hogy a képek számozásával jobban használható lenne. Ez után olvasható a földrajzi

névmutató, melynek érdekessége, hogy az egyes földrajzi nevekhez kapcsolódó városok, tájegységek északi szélesség és keleti hosszúság szerinti fokban és percben meghatározott helyzetét is megadja, a kötetben való előfordulásuk mellett. A könyv végül név- és tárgymutatóval zárul, mely megfelelően bőszéges és könnyen áttekinthető.

Már csak az értékelés maradt hátra, melyben megpróbálom az átlag olvasó és a szakember szemszögéből is összefoglalni, melyik könyvet milyennek találtam.

A japán világ atlasza a címnegyedben történt összevisszaságtól, és néhány apróságtól eltekintve mind szakmai, mind olvasói szemmel megérdemli a dicséretet. A könyv átfogóan, kezdetektől napjainkig, a földrajztól a kultúráig megmutatja nekünk a távoli szigetországot és mindezt étellel telve, könnyen befogadhatóan teszi. Különösen tetszettek a különböző kitekintések, melyek a főszövegből kiemelve mutatnak be egy-egy helyet, hagyományt, élethelyzetet. Ugyan a főszövegben található, de szintén kiemelésre érdemesnek tartom, a 76. oldal alján kezdődő Arisztokratikus élet és kultúra és ezt követő *A Genji regénye* irodalmi világa című fejezeteket, melyekben eredeti művekből találunk idézeteket. Ilyen és ehhez hasonló valódi történetek – melyből több is akad a könyvben – teszik megfoghatóvá, hihetővé a könyv üzenetét és tudatosítják, hogy Japán nem csak könyvekben létezik.

Az *ősi Japánban* sem találtam több szerkesztési hibát, mint az imént említett kötetben, de a sok kifutó kép és az alfejezetcímek folyószövegbe való iktatása miatt esztétikailag számomra feltétlenül elmarad *A japán világ atlaszától*. A befogadhatóságot nézve sem kelhet versenyre e könyv vetélytársával, ugyanis itt hiányoznak az életszerű, eredeti művekből történő idézetek, nincsenek kitekintések és ettől kicsit száraz, leíró jellegű lesz a szöveg.